

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1021
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.10.2024/46
Karar Numarası : 2024/1065
Başvuran : G.G.ve Diğerleri
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların sohbet, ziyaret, havalandırma, süreli ve süresiz yayınlardan yayınlanma, aileleri ve yakınlarıyla telefonda görüşme, mektup gönderme ve avukatla görüşme haklarının buldukları Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından keyfi olarak kısıtlandığı/engellendiği; Kurumdaki günlük su kotasının yetersiz olması, Kurum berberinde saç tıraşlarının yalnız tıraş makinesi ile yapılabilmesi, nevresimlerin yıllık olarak değiştirilmemesi, mahpusların hastaneye sevki sırasında çorap aramasının zorunlu tutulması ve açlık grevi yapan mahpuslara disiplin cezası verilmesi bağlamında işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği; yargı makamlarının başvuranlar hakkında hukuki gerekçeden yoksun kararlar verdiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

- Mevzuata göre haftalık 10 saat olabilecek sohbet hakkını dört saat olarak kullanılabildiklerini,
- Süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma haklarının 20 kitap ile sınırlandırıldığını,
- Günlük su kotasının yetersiz olduğunu, bu nedenle yeterli temizliğin sağlanamadığını,
- Kurumun berberinde yalnız tıraş makinesi ile tıraş olabildiklerini, makas kullanılmadığını,
- Avukatla görüşme odalarının havasız ve sıcak olduğunu, ses yalıtımına sahip olmadığını,
- Nevresimlerinin yıllık değiştirilmediğini, kantinden almalarının istendiğini,
- Hastaneye sevk sırasında jandarma personeli tarafından çorap aramasının zorunlu tutulduğunu, kabul etmeyen mahpusların sevklerinin iptal edildiğini, sevk sırasında kullanılan nakil araçların insan onuruna aykırı olduğunu,
- Açlık grevi yapan mahpusların disiplin cezası ile cezalandırıldığını,
- Ramazan ayında ve bayramda havalandırma saatlerinin iki saat azaltıldığını,
- Mahpus E.A.'nın, B. Y.'nin ve D. Ş.'nin tek zarfla ortak göndermek istedikleri mektupların Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ve Kocaeli 1 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Kurumu Müdürlüğü tarafından tek zarfla ortak mektup göndermenin yasak olduğu gerekçesiyle reddedildiğini,

ı. Mahpus E. A.'nın Marmara 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan kardeşiyle telefon görüşmesi yapmak istediğini ancak söz konusu Kurumun İdaresinin yoğunluğu gerekçe göstererek telefon görüşüne engel olduğunu,

i. Mahpus D.Ş.'nin Elazığ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kendisine karşı yapıldığını iddia ettiği kötü muameleye ilişkin suç duyurusunda bulunduğunu, ancak söz konusu suç duyurusuna ilişkin kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini ve Elazığ Sulh Ceza Hakimliğinin takipsizlik kararını kesinleştirdiğini,

j. Mahpus B.Y.'nin arkadaşı M.A.'yı ziyaretçi olarak İdareye bildirdiğini, ancak söz konusu talebinin yapılan güvenlik soruşturması sonunda reddedildiğini, karara karşı İzmir 2. İnfaz Hakimliğine yaptığı itirazın da Hakimlik tarafından reddedildiğini,

k. Mahpus E.A. ve B.Y. hakkında herhangi bir hukuki gerekçe olmadan tutukluluk halinin devamına karar verildiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 22/1/2007 tarihli "*Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler*" konulu 45/1 No.lu Genelge'sinin "Ortak Etkinlikler" başlıklı 3'üncü bölümünün 13'üncü maddesinde "*Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.*" hükmünün haiz olduğu, bu çerçevede Kurumun yüksek güvenlikli olması ve tehlikeli hükümlü statüsünde bulunan mahpus sayısının çok olması gibi nedenlerle haftalık sohbet saatinin dört saat olarak uygulandığı, mahpusların sohbet hakkı dışında haftalık bir saat halı saha, bir saat toprak saha ve bir saat kapalı spor salonuna çıkabildiği; çini, takı ve resim kursuna katılabildiği,

b. Kurumun Eğitim Kurulu Başkanlığının 2/2/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararıyla Kurumun fiziki yapısının, personel sayısının, güvenlik ve asayiş durumunun dikkate alınarak, mahpusların Buca İlçe Halk Kütüphanesi'nden 15 günde bir 1 kitap temin etmesine, oda aramalarında oluşabilecek güvenlik zafiyetinin önüne geçmek adına odalara verilecek süreli ve süresiz yayın sayısının ders kitapları, sözlük, anayasa, kanun ve yönetmelik kitapçıkları ile dini kitaplar hariç olmak üzere 20 kitap ve 20 dergi ile sınırlandırıldığı,

c. İdare ve Gözlem Kurulunun 28/12/2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararında mahpusların talepleri dikkate alınarak haftanın her günü kişi başı 200 litre soğuk su, belirlenen günlerde ise kişi başı 150 litre sıcak suyun verildiği, söz konusu kararın ardından kendilerine herhangi bir şikayet başvurusunda bulunulmadığı,

ç. Kurumun berberinde güvenlik gerekçesiyle yalnız tıraş makinesi kullanıldığı, odalarında tıraş olmak isteyen mahpusların bloklarda bulunan tıraş makinelerini kullanabildiği,

d. Avukatla görüşme odalarının Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen standartlarda olduğu, her odada vantilatörün bulunduğu, odalarda bulunan çift cam nedeniyle ses yalıtımında problem olmadığı,

e. Kuruma giriş yapan tüm mahpuslara İdare tarafından temiz yatak, çarşaf, nevresim, yastık ve battaniye verildiği, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesine göre mahpusların İdare tarafından kendilerine verilen nevresim takımı ve battaniye dışında kantinden nevresim takımı temin edilebileceği yönünde hüküm olduğu,

f. Mahpus E.A.'nın ve L.M.'nin 15/4/2024, 22/4/2024/, 7/5/2024, 13/5/2024

tarihlerinde İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği ancak ilgili kişilerin sevk sırasında üst aramasına karşı çıkmaları ve tek kişilik sevk aracına binmeyi reddetmeleri nedeniyle sevklerinin iptal olduğu, bu durumun tutanaklarla kayıt altına alındığı, bununla birlikte ilgili kişilerin hastaneye sevklerinin yeniden planlandığı,

g. Kurumun İç Yönetmeliği'nin "*Havalandırma bahçesine çıkma*" başlıklı 25'inci maddesine göre havalandırma bahçelerinin saat 08.00'da açıldığı ve akşam 18.00'da kapatıldığı, söz konusu sürelerin sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre uzatılıp kısaltılabildiği; bu çerçevede İdare ve Gözlem Kurulunun 22/1/2024 tarihli ve 2024/.... sayılı kararı ile bayram haftasını kapsayan günlerde havalandırma bahçesinin saat 18.00'da; 15/4/2024 tarihli ve 2024/.... sayılı kararıyla ise 20.00'da kapatıldığı,

ğ. Kurumun İdare ve Gözlem Kurulunun kararıyla içerisinde bir zarfta birden fazla kişiye ait mektup bulunan gönderilerin muhataplarına gönderildiği, bu çerçevede E.A., B.Y. ve D.Ş. tarafından gönderilen mektupların da ilgili ceza infaz kurumlarına iletildiği ancak söz konusu kurumların bir zarfta birden fazla kişiye ait mektup olmasından dolayı gönderileri iade ettiği,

h. Mahpus E.A.'nın haftalık telefon görüşmesini Marmara 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan D.A. ile yaptığı, yaşanan aksaklıkların Marmara 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden kaynaklandığı,

ı. Mahpus B.Y.'nin 25/03/2024 tarihinde ziyaret kabul birimine yazdığı dilekçe ile H.S.D. ve M.A.'nın ziyaretçi listesine eklenmesini talep ettiği, söz konusu talebin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirildiği ve güvenlik gerekçesiyle reddedildiği, mahpusun karara İzmir 2'nci İnfaz Hakimliğine başvurarak itiraz ettiği, İnfaz Hakimliğinin 06/05/2024 tarihli, 2024/..... esas ve 2024/.... sayılı kararıyla itirazı reddettiği,

i. Mahpus E.A.'nın duruşmasına ilişkin yapılan incelemede, Silivri İnfaz Hakimliğinin 17/5/2024 tarihli yazı ile Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) salonunun hazır edilmesini talep ettiği, adı geçen incelemede bizzat bulunmak istediğine dair İnfaz Hakimliğine başvuruda bulunmadığı belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvurular sundukları yazılı görüşte özetle; başvuru dilekçelerinde geçen şikayet ve iddialarını tekrar ettiklerini, İdarenin görüşünün soyut ve temelsiz olduğunu, söz konusu uygulamaların keyfilik içerdiği belirtmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkur Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır. Mezkur maddenin dördüncü fıkrasında ise yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin

işlemlerin, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararlarının ve Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin başvuru konusu olamayacağı belirtilmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar*" başlıklı 40'inci maddesine göre; "*(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'nci maddesine göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle; TİHEK'e İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT'in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiası içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

13. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."

14. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*İşkence yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

15. Anayasa'nın 17'nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı

güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin 1'inci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, 3'üncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

16. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir.

17. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içermektedir.

18. Bununla birlikte kötü muamele iddiasının devlete yüklenen yükümlülüklerden yararlanabilmesi için uygun delillerle desteklenmesi, bu delillerin yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşması beklenmektedir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, para.95).

19. Ayrıca bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

Günlük Su Kotasının Yetersiz Olması Nedeniyle Yeterli Temizliğin Sağlanamadığı ve Havalandırma Bahçelerine Çıkış Saatlerinin Kısaltıldığı İddialarının İncelenmesi

20. Somut olayda başvuran ve diğerleri, buldukları Ceza İnfaz Kurumundaki su kotası nedeniyle yeterli hijyenin sağlanamadığını, yeterince durulanmadıkları için giysilerinin alerjik reaksiyona neden olduğunu ve yılın belirli bir döneminde havalandırmaya erişimlerinin kısıtlandığını iddia etmektedir. Öte yandan, başvuranların başvurularında iddia ettikleri alerjik reaksiyona dair sağlık ya da muayene raporu bulunmamaktadır.

21. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte Müdürlük, Kurumun İdare ve Gözlem Kurulunun 28/12/2021 tarihli ve 2021/.... sayılı kararıyla mahpusların talepleri doğrultusunda haftanın her günü kişi başı 200 litre soğuk su, belirlenen günlerde ise kişi başı 150 litre sıcak su verildiği, söz konusu kararın ardından kendilerine herhangi bir şikayet başvurusunda bulunulmadığını belirtmektedir.

22. Müdürlük, başvuranların havalandırma bahçelerine erişim sürelerinin kısaltıldığı yönündeki iddialarına ilişkin ise İdare ve Gözlem Kurulunun 22/1/2024 tarihli ve 2024/.... sayılı kararı ile bayram haftasını kapsayan günlerde havalandırma bahçesinin saat 18.00'da; 15/4/2024 tarihli ve 2024/.... sayılı kararıyla ise 20.00'da kapatıldığını belirtmektedir.

23. TİHEK, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne 24/10/2022 tarihinde habersiz bir izleme ziyareti gerçekleştirmiştir. Tarafların iddialarının yanında, söz konusu ziyarete ilişkin hazırlanan ve kamuoyu ile paylaşılan 2023/15 sayılı ziyaret raporunda geçen bulgulara yer verilmesinin iddiaların değerlendirilmesinde önemli bir rol oynayacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda 2023/15 sayılı ziyaret raporuna göre Ceza İnfaz Kurumunda her gün kişi başı 200 litre soğuk su; pazartesi, çarşamba ve cuma günleri ise kişi başı 150 litre sıcak su verildiği belirtilmiştir. Ziyaret sırasında mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde mahpuslara sunulan su miktarlarına ilişkin herhangi bir şikayet alınmamıştır (TİHEK, *İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu*, Rapor No:2023/15, para. 37-42).

24. Ziyaret sırasında mahpusların havalandırmaya erişim imkanları da gözlemlenmiştir. Buna göre ağırlaştırılmış müebbet ve hücre cezası infazının dışında kalan mahpusların odalarının havalandırma kapısının yaz aylarında saat 08.00'da açıldığı ve akşam 20.00'da kapatıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilen mahpusların ise günlük bir saat havalandırmadan faydalandığı tespit edilmiştir. Ayrıca mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde havalandırma süreleri ile ilgili sorun yaşanmadığı, anılan saatlerde havalandırma bahçelerinin kapılarının açıldığı ve kapatıldığı anlaşılmıştır (TİHEK, *İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu*, para. 77-79).

25. Devletin işkence ve kötü muamele yasağının korunmasında pozitif yükümlülüğü, mahpusların barındığı alanların insan onuruna uygun olarak yeterli düzeyde havalandırma imkânına sahip olmasını ve temizlik gereklerini karşılamasını gerektirmektedir. Mahpusların kişisel temizliği de genel temizliğin bir parçası olup her mahpusun iklime uygun sıcaklıkta düzenli olarak duş alabilmesi ve giysilerini yıkayabilmesi önem arz etmektedir.

26. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı'na göre; genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesislerin sağlanması ve mahpusların temiz içme suyuna her zaman erişebilmesi gerekmektedir (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, *Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı*, Rec (2006) 2-rev, 1/7/2020, Kural 19.4, 22.5).

27. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallara göre ise mahpusların kendilerini temiz tutmaları için gerekli su ve duş olanaklarının sağlanması elzemdir (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, *Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*, 70/175, 17/12/2015, Kural 16, 18.1).

28. Mezkur Kurallarda mahpusların havalandırmaya erişimlerine de yer verilmiş olup buna göre mahpusların yaşamaları ve çalışmaları istenen yerlerin temiz havanın girebileceği biçimde tertip edilmesi ve istisnasız tüm mahpusların bundan faydalanması gerekmektedir (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, *Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*, Kural 14,42).

29. Başvuranların suya ve havalandırmaya yeterli düzeyde erişemedikleri yönündeki iddiaları muhatap görüşü, TİHEK'in ziyaret raporundaki bulguları ve standartlar bağlamında değerlendirildiğinde; TİHEK'in Kuruma düzenlediği ziyaret sırasında mahpusların suya ve havalandırmaya yeterli düzeyde erişiminin olduğunu tespit etmiş olması, başvuranların suya yeterince erişimleri olmadığı için giysilerinin alerjik reaksiyona neden olduğu yönündeki iddialarının muayene ya da sağlık raporu ile desteklenmediği ile bir arada düşünüldüğünde; başvuranların söz konusu iddiasının açıkça dayanaktan yoksun ve kabul edilemez olduğuna kanaat getirilmiştir.

Kurum Berberinde Yalnız Tıraş Makinesi İle Saç Tıraşı Yapılmasının ve Nevresim Takımlarının İdare Tarafından Yıllık Olarak Değiştirilmemesinin Kötü Muamele Yasağını İhlal Ettiği İddialarının İncelenmesi

30. Somut olayda başvuranlar, Kurumun berberinde saç tıraşının yalnız tıraş makinesi ile yapılmasının ve nevresim takımlarının İdare tarafından yıllık olarak yenilenmemesinin kötü muamele yasağını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

31. Başvuranların iddialarına karşılık muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi sunduğu yazılı görüşte Kurumun berberinde güvenlik gerekçesiyle yalnız tıraş makinesi kullanıldığını, odalarında tıraş olmak isteyen mahpusların bloklarda bulunan tıraş makinelerini kullanabildiğini; Kuruma giriş yapan tüm mahpuslara İdare tarafından temiz yatak, çarşaf, nevresim, yastık ve battaniye verildiğini, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesine göre mahpusların kendilerine

İdare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında kantinden nevresim takımı temin edilebileceği yönünde hüküm olduğunu belirtmektedir.

32. AYM'ye göre mahpuslar, Anayasa'nın 19'uncu maddesi kapsamında hukuka uygun olarak kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkından mahrum bırakılabilirken genel olarak Anayasa'nın ve AİHS'in ortak alanı kapsamında kalan diğer temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik makul gerekliliklerin olması durumunda sahip olunan haklar sınırlanabilir. Ancak bu süreçte mahpuslar için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 35, 36).

33. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir (AYM, *Turan Günana*, para. 37, 39). Bu durumun değerlendirilmesi 19'uncu paragrafta vurgulanan asgari eşik çerçevesinde yapılır.

34. Başvuranların, Kurumda saç tıraşlarının yalnız tıraş makinesi ile yapılmasına ve mahpusların kullandığı nevresimlerin İdare tarafından yıllık olarak değiştirilmemesine ilişkin şikayetleri asgari eşik bağlamında değerlendirildiğinde; söz konusu şikayetlerin başvuranları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma soktuğuna dair somut bir olgu tespit edilememiştir. Bu nedenle başvuranların söz konusu iddialarının asgari eşiği aşmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Jandarma Personelinin Hastaneye Sevk Edilen Mahpuslara Yönelik Çorap Araması Uygulamasını Zorunlu Tutması Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiasının İncelenmesi

35. Başvuranların başvuru dilekçesinde öne sürdükleri iddialar kümesini oluşturan iddialardan biri jandarma personelinin mahpusların hastaneye sevkleri sırasında çoraplarının aranmasını zorunlu tuttuğu, bu durumun kötü muamele yasağını ihlal ettiği.

36. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), arama ve kontrole ilişkin içtihatlarında insanlık onuruna ve meşru bir amaca uygun bir şekilde yapılan üst aramanın işkence ve kötü muamele yasağını güvence altına alan AİHS'in 3'üncü maddesine uygun olabileceğini ancak aramanın ceza infaz kurumu güvenliğinin sağlanması, suç veya düzensizliğin önlenmesi ile hiçbir bağlantısı bulunmadığında sorunların ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır (AİHM, *Wainwright/Birleşik Krallık*, B.No: 12350/04, 26/12/2006, para. 42). Bununla birlikte, aramanın ilgili yerel düzenleyici çerçeveye uygun olarak yürütülmesi ve küçük düşürücü veya itibarı azaltıcı muameleye ilişkin hiçbir unsur içermemesi durumunda işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine kanaat getirmektedir (AİHM, *Dejneke/Polonya*, B.No: 9635/13, 1/9/2017, para. 61-66,75-76).

37. AYM'ye göre ceza infaz kurumlarında üst araması kurumların güvenliği için gerekli olup arama yapılması hükümlü ve tutuklular açısından tek başına işkence ve kötü muamele yasağını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilemez. Bununla birlikte arama usulü ve sıklığı ihlale yol açabilir (AYM, *Tahsin İşlekel*,

38. Başvuranlar başvuru dilekçesinde yer alan iddialarında çorap araması uygulamasının gereksizliğine vurgu yaparak ihlal iddiasında bulunmaktadır. Bu bağlamda çorap araması yapılırken gördükleri muameleye ve uygulamanın gerçekleşme biçimine dair bir ihlal iddiasında bulunmamışlardır. Dolayısıyla söz konusu arama iddiasına dair işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında bir asgari eşik değerlendirmesi yapılması ileri sürülen iddialar bakımından mümkün görünmemektedir. Bu nedenle başvuranların iddiaları; çorap aramasının gerçekleşme biçimine dair unsurlar yönünden değil, keyfi ve gerekmediği hâlde yapılarak ihlale varan bir boyut alıp almadığı yönünden yapılacaktır.

39. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesine göre; "(1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. (2) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir." Söz konusu hükümden anlaşıldığı üzere mahpuslara yönelik üst araması kanunilik ölçütüne sahiptir. Bunun yanı sıra müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekmektedir.

40. Yukarıda özetlenen içtihatlar ve ilkeler çerçevesinde, ceza infaz kurumlarında üst aramasının kurumların güvenliği için gerekli olduğu aşikardır. Bununla birlikte başvuranların iddialarından; çorap aramasının, hastaneye sevk gibi, mahpuslar kurum dışına çıkarılırken gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Hastaneye sevk gibi süreçlerde mahpusların kurum dışı ile temas kurduğu göz önünde bulundurulursa, mahpusların hastaneye sevklerinin kurumların güvenlik tedbirleri bağlamında yeni bir durum (dışarıdan gelebilecek ve dışarıya çıkarılabilecek eşya, belge vb. maddelere karşı kurum düzeninin sağlanması adına tedbir alınması gereken makul bir gerekçe) yarattığı yorumuna ulaşmak mümkündür (AYM, *Tahsin İşlekel*, para. 13).

41. Söz konusu yeni durum gereği, kurum güvenliğinin sağlanması adına mahpusların hastaneye sevkleri sürecinde çoraplarının aranmasının keyfi olmadığı, ceza infaz kurumunun özel koşullarında ulaşılmak istenilen amaçla uyumlu olduğu ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı değerlendirilmiştir. Uygulamanın yalnız hastaneye sevk gibi mahpuslar kurum dışına çıkarılırken gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulursa zaman aralığı açısından da insan onurunu rencide edici boyutlara ulaşmadığı anlaşılmaktadır. Tüm bu gerekçelerle başvuranların öne sürdükleri iddialar bağlamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Mahpusların Sevk ve Nakillerinin Tek Kişilik Sevk Araçlarıyla Gerçekleştirilmesinin Kötü Muamele Yasağını İhlal Ettiği Yönündeki İddianın İncelenmesi

42. Başvuranlar başvuru dilekçesinde sevk ve nakillerde tek kişilik ring aracının kullanılmasının kötü muamele yasağını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

43. İşkence ve kötü muamele yasağında ihlalin pek çok durumdan kaynaklanabileceği kabul edilmekle birlikte, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların diğer tutuklulardan ayrılmasının tek başına bu yasağın ihlali anlamına gelmeyeceği değerlendirilmektedir. Nitekim AYM, disiplinin sağlanması, güvenlik gerekçesi ya da hükümlü ve tutukluların devam eden soruşturmalarda hile yapmak ya da dışarıdakilerle yeni bir suç işlemek için iş birliği yapmalarını önlemek gibi gerekçelerle bu tür uygulamaların yapılabileceğini belirtmektedir (AYM, *Turan Günana*, para. 43; *Ahmet Yeter*, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, para. 39).

44. Bu bağlamda başvuranların tek kişilik servis araçlarıyla sevk edilmeleri işkence ve kötü muamele yasağını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilemez. Bununla birlikte sevk ve nakil koşulları ihlale yol açabilir.

Devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde nakil sürecinin onur kırıcı ve kötü muameleye dönüşmeden tamamlanması, bunun için mahpusların sevk ve nakillerinin uygun araçlarla sağlanması gerekmektedir.

45. Mahpusların naklinde kullanılan araçlara ilişkin standartlara Avrupa Cezaevi Kurallarında yer verilmiştir. Buna göre; *“mahpuslar bir cezaevine nakledildiğinde veya cezaevinden alındığında ya da mahkeme veya hastane gibi diğer kurumlara sevk edildiğinde, toplumun gözü önünde mümkün olabildiğince az tutulmalı ve kimliklerinin açığa çıkmamasının temini için uygun güvenlik önlemleri alınmalıdır. Mahpusların nakillerinin, havalandırma veya ışıklandırması yetersiz olan ya da onlara gereksiz olarak fiziksel acı verecek ya da onurlarını kıracak taşıtlarda yapılması yasaklanmalıdır.”*

46. 5275 sayılı Kanun’un *“Nakillerde alınacak tedbirler”* başlıklı 58’inci maddesinde de mahpusların havalandırma ve ışık durumu yetersiz araçlarla, eziyet verici veya onur kırıcı şekilde nakledilemeyeceği; nakil sırasında alınacak tedbirlerin, hükümlünün firarını önleyici, birbirleriyle ve görevlilerle herhangi bir tartışmaya girmelerini engelleyici boyutları geçemeyeceği vurgulanmaktadır.

47. Somut olayda başvuranların sevk ve nakil araçlarına dair öne sürdükleri tek şikayet araçların tek kişilik olmasıdır. Söz konusu şikayet yukarıda özetlenen ulusal ve uluslararası standartlar bağlamında değerlendirildiğinde; araçların tek kişilik olması özelliğinin, mahpusların kimliklerini açığa çıkaran, havalandırma ve ışıklandırma açısından yetersizliğe neden olan ve mahpuslara gereksiz olarak fiziksel acı veren ya da onurlarını kıran sonuçlara yol açmadığı düşünülmektedir. Öte yandan, tek kişilik sevk ve nakil araçlarının 5275 sayılı Kanun’da belirtilen mahpusların firarını, birbirleriyle veya görevlilerle tartışmaya girmelerini engelleyici tedbirlere uygun olduğu değerlendirilmektedir.

48. Tüm bu gerekçelerle, başvuranların sevk ve nakillerinde tek kişilik araçların kullanılmasının kötü muamele yasağını ihlal etmediği kanaatine varılmıştır.

Sürelili ve Süresiz Yayınlarla Erişim Hakkının Engellendiği, Açlık Grevi Yapan Mahpuslara Disiplin Cezası Verildiği ve Başvuranların Mektuplarının İlgililerine Gönderilmediği İddialarının İncelenmesi

49. Başvuranlar dilekçelerinde sürelili ve süresiz yayınlara erişim haklarının 20 kitapla sınırlandırılmasından, açlık grevi yapan mahpusların disiplin cezaları ile cezalandırılmasından ve başvuranlardan E.A.’nın, B.Y.’nin ve D.Ş.’nin ortak gönderdikleri mektupların bir zarfta birden fazla kişiye ait mektup bulunması nedeniyle ilgili Ceza İnfaz Kurumları tarafından kabul edilmemesinden şikayet etmektedir.

50. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi sunduğu yazılı görüşte; Kurumun Eğitim Kurulu Başkanlığının 2/2/2023 tarihli ve 2023/...sayılı kararında Kurumun fiziki yapısının, personel sayısının, güvenlik ve asayiş durumunu dikkate alarak, mahpusların Buca İlçe Halk Kütüphanesi’nden 15 günde bir 1 kitap temin etmesine, oda aramalarında oluşabilecek güvenlik zafiyetinin önüne geçmek adına odalara verilecek sürelili ve süresiz yayın sayısının ders kitapları, sözlük, anayasa, kanun ve yönetmelik kitapçıkları ile dini kitaplar hariç olmak üzere 20 kitap ve 20 dergi ile sınırlandırılmasına karar verdiğini belirtmiştir. Açlık grevi yapan mahpuslara yönelik disiplin cezalarına dair bir değerlendirme de bulunmamıştır.

51. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi içerisinde birden fazla kişiye ait mektubun olduğu ortak gönderilen zarflara ilişkin ise; E.A.’ya, B.Y.’e ve D.Ş.’ye ait mektupların kendileri tarafından gönderilmesine rağmen mektupların muhataplarının bulunduğu ceza infaz kurumlarının idareleri tarafından kabul edilmediğini, bu hususta kendilerinin bir sorumluluğu bulunmadığı ifade edilmektedir.

52. İnsanın süreli ve süresiz yayınlar aracılığıyla serbestçe haber, bilgi ve başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi ifade özgürlüğünün bir parçasıdır. Bu bağlamda mahpusların ceza infaz kurumlarında süreli ve süresiz yayınlara erişime ilişkin şikayetlerinin bir bütün olarak ifade özgürlüğü bağlamında incelenmesi gerekir. Nitekim, AYM de başvuranın posta yoluyla kendisine gönderilmiş olan dergiye ve kitaba Ceza İnfaz Kurumu idaresi tarafından el konulmasına ilişkin başvuruları ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirerek sonuçlandırmıştır (AYM, *Hayrettin Öztekin*, B.No: 2013/4535, 9/3/2016; *Serdar Güzelçayır ve Diğerleri*, B.No: 2022/66987, 21/12/2023).

53. İfade özgürlüğünün kişinin serbestçe haber, bilgi ve başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi yönü olduğu gibi düşünce ve kanaatlerini tek başına ya da başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi yönü de bulunmaktadır. Açlık grevinin de bir çeşit ifade yöntemi olduğu, dolayısıyla açlık grevi yapmaya yönelik müdahalelerin ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirilmesi gerektiği aşikardır (AYM, *Mehmet Ayata*, B. No: 2013/2920; 7/7/2015).

54. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

55. Başvuranların iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında, süreli ve süresiz yayınlara erişim ile açlık grevine ilişkin iddiaların ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Sohbet Hakkının, Ziyaret Hakkının ve Telefonla Görüşme Hakkının Sınırlandırıldığı Yönündeki İddiaların İncelenmesi

56. Başvuranlar başvuru dilekçesinde sohbet hakkından haftada dört saat, açık görüş hakkından bir saat faydalanabildiklerini ve E.A.'nın Silivri T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan kardeşi ile yapmak istediği telefon görüşmesinin Silivri T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından yoğunluk gerekçe olarak gösterilerek iki kez engellendiğini, B.Y.'nin görüşçü olarak yazmak istediği arkadaşı M.A.'nın yapılan güvenlik soruşturması sonucunda görüşçü olmasının reddedildiğini iddia etmektedir.

57. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi sunduğu yazılı görüşte; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 22/1/2007 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 45/1 No.lu Genelgesinde bulunan “*Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar halinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyetler hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.*” hükmü gereğince Kurumda uygulanan sosyal ve kültürel faaliyetlerin İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile hazırlandığını, Kurumun yüksek güvenliğini, tehlikeli hükümlü statüsünde bulunan mahpuslar ile terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyesi olmak suçundan hükümlü ve tutuklu sayısının çok olması gibi

etmenler çerçevesinde planlamanın yapıldığını, mahpusların sosyal ve kültürel açıdan kendilerini geliştirmeleri ve Kurumda buldukları süreyi en iyi şekilde değerlendirmeleri amacıyla çini, takı ve resim gibi kursların düzenlendiğini, mahpusların sohbet hakkı dışında haftalık bir saat halı sahaya, bir saat toprak sahaya ve bir saat kapalı spor salonuna çıkabildiğini belirtmektedir.

58. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi, ziyaret ve görüş süresine ilişkin yazılı görüşünde; Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesinde "*Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuktan saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir.*" hükmü çerçevesinde ziyaretlerin planlandığını, bu bağlamda Kurumun fiziki yapısının ve kapasitesinin izin verdiği ölçüde ziyaretlerin bir saatle sınırlandırıldığını, bu sürenin mevzuata uygun olduğunu belirtmektedir.

59. Kurum ayrıca, E.A.'nın Marmara 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan kardeşiyle yapmak istediği telefon görüşmelerine ilişkin E.A.'nın kardeşinin kaldığı Ceza İnfaz Kurumuna gerekli yazıların yazıldığını ancak ilgili Kurumdan zamanında cevap alamamaları nedeniyle telefon görüşmelerinin aksadığını, dolayısıyla kendilerinin bir sorumluluğu olmadığını vurgulamaktadır.

60. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi son olarak B.Y.'nin 25/3/2024 tarihinde ziyaret kabul birimine yazdığı dilekçe ile M.A.'nin ziyaretçi listesine eklenmesini talep ettiğini, söz konusu talebin İdare ve Gözlem Kurulunun 3/4/2024 tarihli ve 2024/.... sayılı kararıyla güvenlik gerekçesiyle reddedildiğini, adı geçenin İzmir 2'nci İnfaz Hakimliğine yaptığı itiraz başvurusunun, Hakimliğin 6/5/2024 tarihli 2024/.... esas ve 2024/.... karar sayılı kararıyla reddedildiğini, söz konusu kararın başvurana 10/5/2024 tarihinde tebliğ edildiğini, adı geçenin itiraz süresi içinde ağır ceza mahkemesine itirazda bulunmaması nedeniyle kararın kesinleştiğini belirtmektedir.

61. Anayasa'nın 20'nci maddesinde herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı hükmü haizdir. Öte yandan, ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların özel ve aile hayatına saygı hakları Anayasa'nın 19'uncu maddesi gereği ceza infaz kurumlarında bulunmalarının doğal sonucu gereği sınırlandırılmıştır.

62. Mahpusların özel ve aile hayatına saygı hakları ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak sınırlandırılmış olsa da aileleri ve yakınlarıyla temaslarını devam ettirecek önlemlerin alınması devletin pozitif yükümlülüğüdür. Bu konuda yaşanabilecek aksaklıkların özel ve aile hayatına saygı bağlamında değerlendirilmesi gerekir. Nitekim AYM mahpusların aileleri ve yakınlarıyla görüşmelerine ilişkin başvuruları özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirmektedir (AYM, *Y.E.T.*, B.No: 2017/13834, 30/6/2021; *Hüseyin İkinci*, B.No: 2016/38867, 3/7/2019; *İsmail Ermiş*, B.No: 2019/35533, 13/4/2023; *Zöhre Kaya*, B.No: 2020/10099, 15/3/2023).

63. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

64. Başvuranların sohbet, ziyaret ve telefonla görüşme haklarına ilişkin iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında söz konusu iddiaların özel ve aile hayatını koruma hakkı

kapsamında kaldığı, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Avukatla Görüşme Odalarının Görüşe Uygun Olmadığı Yönündeki İddianın İncelenmesi

65. Başvuranlar başvuru dilekçesinde Ceza İnfaz Kurumundaki avukat görüş kabinlerinin havasız ve sıcak olduğunu, ses yalıtımına sahip olmadığını, dolayısıyla görüşe uygun olmadığını belirtmektedir.

66. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi sunduğu yazılı görüşte; kabinlerin Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmiş standartlara uygun olduğunu, her kabinde vantilatör bulunduğunu, ses yalıtımı için camların çift cam olarak yapıldığını, dolayısıyla başvuranların iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirtmektedir.

67. Suç isnadı altında bulunan herkes avukat yardımından etkin bir biçimde faydalanma hakkına sahiptir. Avukat yardımından faydalanma hakkı mutlak bir hak olmamakla birlikte adil yargılanmanın bir parçasıdır. Bu bağlamda kişilere gözaltına alındıkları ya da tutuklandıkları andan itibaren avukat yardımından yararlanma imkânının sağlanması gerekmektedir. Öte yandan, avukat yardımından faydalanma hakkının geçerli bir nedene dayalı olarak adil yargılanmaya engel olmayacak biçimde kısıtlanabileceği kabul edilmektedir (AYM, *Yasin Akdeniz*, B.No:2016/22178, 26/2/2020).

68. AİHM'e göre, avukatın müvekkiline gerçek manada yardım edebilmesi ve menfaatlerini etkin bir biçimde savunabilmesinin yolu ikisi arasında aktarılan bilginin gizliliğinin korunmasıdır. Bu bağlamda avukat-müvekkil mahremiyetine ve tutulanın savunma hakkına müdahale edilmesinin mutlaka fiili dinleme veya gizlice dinleme yapılması gerektiği anlamına gelmediğini, makul bir temele dayalı olarak konuşmalarının dinlendiğine dair oluşan samimi bir düşüncenin varlığının dahi avukatın sağlayabileceği yardımı zayıflatacağını belirtmektedir. Yine AİHM'e göre kişinin avukatıyla gizli bir biçimde görüşebilmesi onun savunma hakkının güvencesidir. Dolayısıyla AİHS'in 5'inci maddesinde güvence altına alınmış özgürlük ve güvenlik hakkıyla ilişkilidir (AİHM, *Kastravet/Moldova*, B. No: 23393/05, 13/3/2007, para. 49-51).

69. AYM'ye göre kişilere alıkonulmaya karşı itirazda bulunma hakkının tanınmış olması yeterli olmayıp meşru vasıta ve yollardan yararlanma imkânının da gözetilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede müdafinin tutuklu kişinin menfaatlerini etkili bir biçimde savunabilmesi ve tutmaya ilişkin itirazlarını bütünüyle ortaya koyabilmesi için tutuklu ile müdafinin arasında gerçekleşen görüşmenin gizlilik içinde yürütülebilmesi ve aktarılan bilgilerin gizliliğinin korunabilmesi hayati derecede önemlidir. Bu hususlarda yaşanabilecek aksaklıklar kişinin özgürlük ve güvenliği hakkını ihlal edebilecektir (AYM, *Yasin Akdeniz*).

70. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

71. Başvuranların avukat görüşme odalarına ilişkin iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında söz konusu iddiaların özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin olduğu, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca

kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranlardan Birinin Duruşmada Bizzat Savunma Yapma Hakkının Engellendiği İddiasının İncelenmesi

72. Başvuranların başvuru dilekçesinde iddialarından biri mahpus E.A.’nın Silivri İnfaz Hakimliği nezdinde görülecek duruşmasına yüz yüze katılma talebinin reddedilerek Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) üzerinden katılmaya zorlandığıdır.

73. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Ceza İnfaz Kurumu İdaresi sunduğu yazılı görüşte; Silivri İnfaz Hakimliğinin 17/5/2024 tarihli ve .93130237-2024/.... sayılı İnfaz Hakimliği Dosyası yazısı ile SEGBİS salonunun hazırlanmasını istediğini, ayrıca adı geçenin davada bizzat bulunmak istediğine dair bir talebinin bulunmadığını belirtmektedir.

74. AİHS’in “Adil Yargılanma Hakkı” başlıklı 6’ncı maddesine göre “Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görölmesini isteme hakkına sahiptir.” Mezkûr maddenin üçüncü fıkrasında kişilerin kendilerini bizzat savunabilmesinin adil yargılanma hakkı çerçevesinde asgari şart olduğu vurgulanmaktadır.

75. AYM de içtihatlarında, tarafların duruşmada hazır bulunma hakkının, savunma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını sağladığını ve silahların eşitliği ile çelişmeli yargılama ilkelerine işlerlik kazandırdığını belirtmekte ve adil yargılanma hakkının duruşmada hazır bulunma hakkını da kapsadığı vurgulamaktadır (AYM, *Emrah Yayla*, B.No: 2017/38732, 6/2/2020). Bu çerçevede başvuranlardan E.A.’nın duruşmasına yüz yüze katılma talebinin reddedildiği yönündeki iddiasının adil yargılanma hakkına ilişkin olduğu değerlendirilmektedir.

76. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

77. Başvuranlardan E.A.’nın duruşmasına yüz yüze katılma talebinin reddedildiği yönündeki iddiasının yukarıda yer alan standart ve içtihatlarla birlikte ele alındığında adil yargılanma hakkına ilişkin olduğu, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 67’nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Hukuki Gerekeçeden Yoksun şekilde Başvuranların Haklarında Tutukluluk Halinin Devamı, Buldukları Suç Duyurularına İlişkin Kovuştırmaya Yer Olmadığı Kararlarının Verildiği İddiasının İncelenmesi

78. Başvuranlardan D.ř. başvuru dilekçesinde Elazığ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz

Kurumu Müdürlüğü hakkında bulunduğu suç duyurusu hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesinden ve söz konusu kararın Elazığ Sulh Ceza Hakimliği tarafından kesinleştirilmesinden; E.A. ve B.Y. ise haklarında herhangi bir hukuki gerekçe olmadan tutukluluk halinin devamına karar verilmesinden şikayet etmektedir.

79. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

80. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

81. Başvuranlardan D.Ş.'nin, B.Y.'nin ve E.A.'nın başvuru dilekçesindeki şikayetleri yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, şikayetlerinin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

10/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye